

Пам'ятайте
про
Україну!

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

Редкація і Адміністрація
"Свобода" 30 Montgomery Street
Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
(212) 227-4125
УНІОСОУЗ (201) 451-2200
УНІОІОРКУ (212) 227-5250

PIK LXXXVI. Ч. 281. ДЖЕРЗІ СІТІ І НЬО ЙОРК ВІВТОРОК, 11-ГО ГРУДНЯ 1979 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 11, 1979 No. 281. VOL. LXXXVI.

ВІДБУЛАСЯ КОНФЕРЕНЦІЯ СВІТОВОЇ РАДИ СУСПІЛЬНОЇ СЛУЖБИ СКВУ

Торонто (ІС СКВУ — Світова Рада Суспільної Служби СКВУ). — Дня 17-го листопада ц. р. відбулася Конференція Світової Ради Суспільної Служби СКВУ в справі допомоги українським дисидентам. У Конференції взяли участь члени Секретаріату СКВУ, Комісії Прав Людини, представники Української Католицької Церкви ЗСА — о. митрат Мірослав Харина, як також представники: СФУЖО, ЗАУДК, Комітету Українців Канади, Суспільної Служби Українців Канади і запрошені дві українські дисидентки: Надія Світлична і Раїса Мороз.

Поодинокі доповіді членів Конференції стали підставою нарад і деяких постанов. Президент СКВУ, п. Микола Плав'юк у своєму слові звернув увагу, що найбільш важче, часом велика частина в'язнів буде вертатися із заслання додому або виїздити за кордон. Тому ми повинні бути готові їм допомогти. Вже тепер існує велика потреба допомоги в переселенні таборів Відрі і Риму, де немає представництва, які могли б зайнятися новими емігрантами. Пан Плав'юк сказав, що українська громада є дуже жертвенна, однак часто допомагає емоційно і тому кінцевою є координація цієї діяльності. Далі він підкреслює, що корисним було б зробити старання для акредитації міжрайової, світової харитативної установи для введення цієї праці.

Д-р Б. Білик, голова ЗАУДК-у, у своїй доповіді також наголосив на жертвенності українців, але дуже часто вони реагують нескладно емоційно і замість використовувати вже випробувані методи допомоги. Він вважає, що ЗАУДК зробив велику працю після 2-ї світової війни і повинен відіграти велику роль і в майбутньому. Під цю пору робить усі заходи, щоб дістати фонди від американського уряду для до-

помоги українцям Південної Америки, як також українським дисидентам. Співпраця ЗАУДК-у з канадською Суспільною Службою є кінцевою — ЗАУДК міг би подати про відповідні субсидії, а Суспільна Служба Українців Канади подала б про переселення нових біженців до Канади. Закінчуючи, д-р Білик подав 6 рекомендацій відносно діяльності наших суспільно-допомогових організацій, які згуртовані в системі СКВУ:

1. Задержати автономію дії складових організацій Світової Ради Суспільної Служби СКВУ, діяльність яких є пов'язана з власними статутними напрямками та законами країн, у яких вони діють.

2. Практикувати колективну систему співпраці для успішного завершення дій акцій, наприклад: Канадська Суспільна Служба має більше можливостей для проведення еміграційно-переселенських акцій, — ЗАУДК та інші допомогові організації могли б зайнятися постачанням відповідних для цього фондів та інших засобів.

3. З огляду на це, що більшість новоприбулих емігрантів мають відповідні кваліфікації, було б доцільним створити при Світової Раді Суспільної Служби, відділ для підшукування їм відповідно до їхнього фаху праці. До цього треба запросити впливових людей з рядів наших професіоналів і підприємців.

4. СКВУ повинен поробити відповідні заходи серед наших багатомільйонних фінансових установ для створення т. зв. "Залізничного Фонду", з якого могли б користуватися щойно прибули емігранти в початковій стадії їхнього перебування в даній країні. Таку систему вже давно практикують жидівські допомогові організації в діаспорі.

(Закінчення на стор. 3)

ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ В ІРАНІ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Табріз/Тегран. — У неділю і понеділок, 9-го і 10-го грудня, продовжувалися збройні удари між військовими з'єднаннями, що їх до північнозахідної частини Ірану після уряд мусульманського лідера Аятолли Хомейні, та азербайджанцями, які заселяють ту частину країни і домагаються широкій національної автономії, як теж не погоджуються з новою конституцією, яка фактично проголошує Хомейні доємством володарем Ірану. Провідником понад 4-ох мільйонів азербайджанців в Ірані є Аятолла Казем Шаріят-Мадарі. Азербайджанці у понеділок дали державі в своїх руках місто Табріз і майже цілу провінцію, як теж телевізійні та радіостанції. До азербайджанців повстанців прилучилися частини місцевої поліції та навіть деякі військові з'єднання.

Інша національна меншина Ірану, а саме курди, які теж домагаються національної автономії, висловили свою підтримку для азербайджанців. Серед ряду інших національних та релігійних меншин теж замітний рух спротиву проти диктаторської влади Хомейні.

Американські дипломати в Москві незадоволені становищем ССРС щодо Ірану

Москва. — Службовці американської амбасаді в Москві, не приховуючи заурядованню долею своїх колег в Теграні, вважають, що уряд ЗСА повинен вимагати від Москви сильнішого публічного становища в справі скоплення іранцями закладників.

Понад два десятки службовців амбасаді відбули наради в середу, 5-го грудня, з першим заступником, (шарже д'афєр) амбасадора Марком Гаррісоном і, згідно з твердженнями одного з учасників наради, висловили своє обурення зі становища ССРС у справі закладників в Теграні та негодуються, що уряд ЗСА не вимагає сильнішого публічного становища Кремля у цій справі.

Як відомо, ССРС підтримує три резолюції Ради Безпеки Об'єднаних Націй щодо звільнення закладників, але публічно у пресових органах засудив ЗСА та підтримує іранців у пов'язанні.

Архiepіскоп Фултон Шін помер у Нью Йорку

Нью Йорк, Н.Й. — У неділю, 9-го грудня 1979 р., тут помер у своєму помешканні в Мангетті відомий римокатолицький архієпископ Фултон Джей. Шін, один, мабуть з найбільш відомих у З'єднаних Штатах Америки церковних діячів, який проповідував Божого Слова через радіо і на телебаченні здобув собі велику популярність і прихильність не тільки серед католиків, але також людей інших віровізнань.

Архієпископ Шін, якому минуло 84 роки, довго хворів на недугу серця, на яку і помер.

Деякі коментатори кажуть, що покійний Архієпископ Шін був чи не найкращим проповідником, який колинебудь виступав по радіо і на телебаченні, говорячи не тільки на релігійні, але теж на інші теми, які цікавили американську публіку.

Архієпископ Шін був також пресовим колюмістом, заступаючи у своїх статтях спочатку консерватизм у Церкві, а опісля зміни введени Папою Іваном

У понеділок, 10-го грудня, американський генеральний прокуратор Бенджамін Сівілетті в Газі, Голландія, представив перед Міжнародним Судом Справедливості справу скоплення іранськими студентами амбасаді ЗСА в Теграні і придержання 50 американських дипломатів. Уряд ЗСА твердить, що цим скопленням Іран порушив ряд міжнародних договорів і хартію Об'єднаних Націй і закликає Міжнародний Суд наказати іранським властям негайно звільнити цих американських закладників. Натомість іранці заявили, що не піднімають виразів цього суду і дали вимагати, щоб ЗСА видали колишнього шаха Мохаммеда Різу Паглеві.

Державний секретар Сайрус Вєнс протягом цього тижня відвідує столиці кількох країн Західної Європи, стараючись переконати союзників ЗСА, щоб включилися в заходи Америки, яка планує застосувати економічний натиск на Іран, щоб звільнив закладників. Вєнс теж братиме участь в нарадах Північно-Атлантичного Союзу (НАТО) в Брюсселі, Бельгія.

ІТАЛІЯ ПОГОДЖУЄТЬСЯ, ГОЛЛЯНДІЯ ВІДКИДАЄ ПЛАН ЩОДО НОВИХ РАКЕТ

Рим/Гага. — Італійський парламент в кінці минулого тижня схвалив план модернізації зброї НАТО і есенітального розміщення на території Італії 112-ох американських стратегічних ракет середнього засягу з атомовими головками. 328 парламентаріїв голосували за прийняттям плану НАТО, 230 висловились проти, а 5 стримались від голосування.

Перед голосуванням відбулась широка дискусія, у якій зокрема наголошувалось на потребі збалансування оборонної спроможності країн НАТО з країнами Варшавського Пакту, у яких подібні ракети советського зразку СС-20 вже давно розміщені. Фактично, як відмітив один з італійських парламентарів, советські ракети і приписане советське зброєння довели до плану НАТО, бо Західна Європа знайшлася під загрозой советського нападу. У половині грудня, як відомо, у Брюсселі відбулась конференція членських держав НАТО, на якій має бути прийнятий план розміщення стратегічних ракет в усіх членських країнах.

Як треба було сподіватися, проти цієї ухвали голосували послі Комуністичної партії, яка тепер є найбільшою опозиційною партією в італійському парламенті. Генеральний секретар Комуністичної партії Еріко Берлінггер заявив, що його партія протиставляє своєму зброєнню виступає проти розміщення советських ракет СС-20 у Східній Європі, а також американських "Першінг-2" у Західній Європі. Прем'єр-мініс-

тер італійського уряду Франческо Коссіга, сказав, що Італія вирішувала що справу самостійно, без жадних зовнішніх впливів чи порад ЗСА, як це пробує натякати опозиція. При тому він настоював на дальших переговорах щодо роззброєння, які повинні початися якнайшкільше.

В той самий час відбулось голосування у парламенті Голландії, яке випало в некористь модернізації плану НАТО. 76 послів голосувало проти розміщення стратегічних американських ракет на території Голландії, а 69 піддержували цей план. Урядові чинники не виключають, що ситуація в Голландії може змінитися в майбутньому, головне тоді, коли більшість членських держав НАТО на своїй конференції в Брюсселі погодяться на розміщення згаданих ракет у їхніх країнах.

Деякі країни НАТО, боячись реакції Східного блоку, який рішуче виступає проти розміщення американських ракет в Європі, ще й досі не рішилися, що їм робити відносно плану НАТО. Як відомо, у Східно-м Берліні закінчилась минулого четверга, 6-го грудня ц. р., конференція сімох держав Варшавського Пакту з участю міністра закордонних справ ССРС Андрія Громика, яка у кінцевому комунікаті знову повторила ранішні погрози, хоч вони дещо лагідніші від попередніх советських натяків про цілковите зрівняння переговорів щодо роззброєння і погіршення політичних відносин між країнами Сходу і Заходу.

Пекінський уряд закрив „демократичний мур“

Пекін. — Починаючи зі суботи, 8-го грудня ц. р., китайські дисиденти і всі ті особи, які хотіли б вільно висловити свою думку, чи то з критикою уряду, чи вимогою більшої свободи, муситимуть задовольнитись зменшеним формою т. зв. „демократичним муром“ у віддаленій від центру міста ділянці, у парку, бо великий „мур“, розміром 200 арів, закритий декретом міської управи на вимогу центрального уряду, згідно з рішенням Постійного Комітету Китайської Народної Ради (парламенту). Цей Комітет домагався від уряду не тільки заборони „демократичного мур“, але також покарання тих осіб, які, користуючись конституційним правом, висловлювали плякатим способом свої думки.

Знаючи, що підковита заборона „вільної трибуни“ може викликати серед дисидентів і студентської молоді, яка, до речі, також користувалась „муром“, негативну реакцію, міська управа Пекіну дозволила відкрити подібний, але зменшеної форми „мур“ в іншій частині міста, щоб нібито, не порушувати конституційних прав громадян. Конституція з 1978 року гарантує право висловлювати опінію шляхом плякатів. Ідучи по лоні обмеження плякатної пропаганди, керівники Пекіну зарядили, що кожний, який бажає користуватись плякатами на цьому новому мурі, мусить заподати

міським чинникам своє прізвище чи псевдонім, адресу, місце праці, заки він зможе вивісити свій плякат. Деякі політичні спостерігачі кажуть, що з такою можливістю ледве чи хтонебудь буде користуватись, але натомість напевно будуть появлятися плякати на інших мурках будинків в Пекіні й може інших міст, про що вже раніше заповідали дисиденти.

Поліційні чинники Пекіну заявили, що ніхто не буде покараний за вивішення плякату і за його зміст, але кожний буде притягнений до відповідальності за „перекручені інформації“ „чи фальшиві“ обвинувачення уряду чи урядових підприємств.

Китайські дисиденти кола висловили задоволення, що „демократичний мур“ існуватиме взагалі неважливо, в якій ділянці і якої величини. Вони свідомі того, що новий „мур“ не зовсім надається для плякатної інформації, бо він знаходиться в парку, який є обведеним залізною огорожею. Але для китайських дисидентів важливим є те, що уряд прийняв на словах признає існування конституційного права громадян, які в теорії можуть висловлювати свої погляди, домагатись більшої свободи і критикувати політику уряду, якщо вони вважають, що така політика не є згідною з конституцією і може бути шкідливою для інтересів країни і народу.

СССР збільшить підтримку для афганського режиму

Москва. — Пресові агентства інформують, що уряд Советського Союзу, — зручно використовуючи кризу, яка виникла у зв'язку із захопленням іранськими студентами, прихильниками мусульманського лідера Аятолли Хомейні амери-

канської амбасаді в Теграні разом з 50-ма дипломатами і працівниками за яких вони вимагають, щоб ЗСА видали на суд колишнього шаха Мохаммеда Різу Паглеві, — збільшив свою полі-

ЗСА ТАВРУЮТЬ КОМУНІСТИЧНІ КРАЇНИ ЗА НАРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Вашінгтон. — Пресове агентство Ройтерса інформує, що З'єднані Штати Америки натаврували уряд Советського Союзу, Східної Німеччини і Чехо-Словаччини за порушення прав людини, що протиставляють духові Гельсінського договору, підписаного 35-ма країнами у 1975 р.

В останньому піврічному звіті до Конгресу на тему виконання поодинокими державами Гельсінського договору, уряд ЗСА висловлює не тільки ті держави, які порушують Гельсінські угоди в ділянці людських прав, але також каже на багатьох, які зумили поправити себе ситуацію. У документі висловлюється признання для Советського Союзу за дещо злібералізований підхід при уділюванні віз на виїзд особам жидівської національності; Східно Німеччину, чи як у документі кажеться „Німечку Демократичну Республіку“, за амністію, з якої скористалися також деякі політичні в'язні, а також Мадяричину за введення нового не так жорстокого карного кодексу.

З другої сторони у звіт до Конгресу уряд ЗСА підкреслює, що в ССРС, Чехо-Словаччині і Східній

Німеччині жорстоко переслідують членів Гельсінських груп, а в НДР ще додатково введено нові драконовські карні закони і змінені судовий кодекс, на підставі якого комуністичні суди можуть запротирити практично кожного громадянина до в'язниці за нібито з'явок із закордоном. „З'єднані Штати Америки не є задоволені з такого стану і плянують й далі працювати в напрямі зміни цієї ситуації і введення в життя ухвал постанов Гельсінської угоди“, — говориться в документі уряду ЗСА.

Окремо наголошено, що на наступній конференції держав в Мадриді, яка має за мету перевірити додержання Гельсінського договору, американські представники на цій конференції говоритимуть про ці справи „на новий голос“ і звертатимуть увагу на порушення прав людини в поодиноких державах.

У документі особливо скритиковано уряд Советського Союзу за його відмову дати дозвіл на виїзд багатьом жидівським активістам, а також членам релігійних груп, помірно високої квоти емігрантів. В останніх шістьох місяцях ССРС виїхало 50,000 жидів.

Світліни з „радісного радянського сьогодення“... і дійсність

Київ. — У зв'язку з Міжнародним Рокком Дитини, проголошеним конкурсом на найкращі світліни, які повинні б відзеркалювати „шасливе дитинство „радіської“ дитини, советська преса на своїх сторінках послідовно, кожного дня поміщує фотографії розсміяних, радісних, гарно зодягнених дітей — вони переважно стоять на тлі або якогось модерного будинку або спеціальної технічної споруди моста, співаючи пісні про „народних героїв“, оточені барвистими квітами. На іншій знову знімці „шасливі матері з возиками“, а в них видно малюк, а на деяких юнаки жемуться за м'ячем. Всюди — радість, усмішка, енергія, а перед усім щепурний, святковий одяг.

Однак, зокрема у київській газеті „Молодь України“ відкривається зовсім інше обличчя молоді, а то і підлітків, про злочинні випадки яких советська преса вже не може мовчати. І тут на цій сторінці цієї газети часто появляються статті про хуліганство, пиянство і крадіжки, спекуляцію тощо.

У цій газеті появились цього ж самого дня три статті. Перша з них п.з. „Після вироку“ надрукована з відповідним моттом:

„Ми — дорослі й юні ровесники підсудних та їх наставники, повинні разом поставити „діагноз“ моральному захворюванню

неповнолітних правопорушників, — вважає народний суддя Дніпровського району міста Києва М. П. Троїцький“. Справа тут в процесі неповнолітніх дітей, які нападають на людей і їх грабують. Газета пише: „На лаві підсудних — підлітки. У залі засідань заплакані матері, знервовані вчителі, розгублені однокласники. До такого видовища навіть важко звикнути юристові. Впродовж слівства цим хлопцям доводилось відповідати на десятки різних запитань. І ось вину доведено, вирок оголошено, справу закрито. А мене продовжує тривожити одно питання: чому? Чому ці хлопці так легко й непомітно для себе, батьків, однокласників переступили межу законного? В дальшому газета дошукуючись вини в неповнолітніх грабунках і пише: І вина лягає насамперед на традиційний „трикутник“: сім'я, школа, громадськість“. А вкінці кореспондент газети стверджує, що „притуплення внутрішнього зору приводить на лаву підсудних. Але саме ця недуга, зокрема у неповнолітніх призводить до безглуздя (назвемо це так) злочинів, на які йдуть хороші нібито хлопці і дівчата з хороших сімей“.

У другій статті „Фірма на продаж“ говориться про спекуляцію поміж молоддю. Правда, молодого особняка зловили на цьому злочині.

(Закінчення на стор. 4)

Створено новий музей літературної та побутової спадщини Лесі Українки

Колодяжне. — Київська „Літературна Україна“ повідомляє, що в Колодяжному, на Волині, куди приїжджає багато туристів, які вшановують генія славетної української поетеси Лесі Українки, на південно-західному схилі цього села, в оточенні дерев і троянових кущів, стоять два невеличкі, але відомі всім будиночки — музей-садиба поетеси. Тепер біля них за індивідуальним проєктом лугських архітекторів, поставлено ще одна двоповерхова споруда для нової експозиції літературної частини музею.

Старі будиночки, так звані „сірий“ і „білий“ залишались уже тільки меморіальними, у них можна було оглянути що обстоювало, в якій колись жила родина Косачів. Працівники цього музею відшукали багато меморіально-побутових речей кінця XIX і початку XX сторіччя.

ПОШТА ПЕРЕВІРЯЄ ДОСТАВУ „СВОБОДИ“

Вашінгтон. — Роберт Джеффері, керівник Відділу підтримки споживачів при центральній поштової агенції, запевнив головного предсідника УНІОСОУ д-ра Івана Фліса, що представник регіонального відділу в Ньюарку, під юридичною якою підпадає Джерзі Сіті, де міститься УНІОСОУ і В-во „Свобода“, перевірити справу доставки „Свободи“ членам УНІОСОУ і передплатникам його видань. Р. Джеффері відповів листовою д-рові Флісові на інструкції керівника поштової служби ЗСА, Вільяма Болдже-ра, у відповідь на поновне звернення д-ра Фліса у справі поганої доставки „Свободи“, передплатники якої одержують її з великим спізненням або по кількі чисел разів. Р. Джеффері повідомив, що копії листів поміж д-ром Флісом і В. Болджером переслано до Джозефа Бенуччі, керівника регіонального відділу в Ньюарку, з вимогою перевірити справу і вжити всіх заходів для покращання доставки газети.

Св. п. проф. Михайло Лисогір

Економіка Ірану

Група економічних знавців, прослідуючи події в Ірані, ствердила, що ця країна маршує великими кроками до економічної катастрофи, якщо не будуть поборені свесчасні протизаходи. Аятолла Хомейні, як відомо, палає лютою ненавистю до З'єднаних Штатів Америки і задля помсти він готовий пожертвувати життям багатьох тисяч іранців і занепадом господарського життя, щоб тільки сповнилося його фанатичні мрії.

Ніхто не сумнівається, що його ненависть до Америки є правдивою, але політичні коментатори і економічні знавці кажуть, що захоплення амбасди ЗСА і держання в ній 50-ох закладників, як також розпалювання гістерії серед іранського народу може мати ще одну політичну ціль — до речі стару, як старим є наш світ — відвернути увагу народу від катастрофічної економічної ситуації, яка, завдяки Хомейні і його прихильникам, загрожують країні цілковитою господарською руїною.

Економічна ситуація в Ірані дійсно незавидна: безробіття становить від 25 до 30 відсотків робітничої сили і з кожним днем збільшується; масова втеча фахових робітників і спеціалістів, іранських і закордонних, зокрема американських, нанесла тяжкого удару індустрії й іншим змешанним підприємствам; спеціалісти, які залишилися, мають дуже обмежену свободу і мусять працювати під пильним оком наставників з так званого Революційного Комітету, які керуються засадами „ісламського правопорядку“, що також не дуже корисне для розвитку теперішньої новаческої техніки.

Західні, зокрема французькі спостерігачі відмічають, що майже кожного дня яесь іранське підприємство чи фабрика припиняють роботу, звільняють робітників, які опісля, опинившись без праці, ідуть на вулиці і долучаються до зрештовізованої товпи, яка готова на всякий заклик палити і нищити все те, що її підкажуть школені пропагандисти.

Затяжний конфлікт із ЗСА завдав чимало удару не тільки іранській індустрії, але також збройним силам, тобто іранській армії, яка, щоб справно функціонувати мусять мати запасові частини до закупленої раніше ще шахом Мохаммедом Різою Паглеві зброї, або переставляти на іншу зброю, до чого не хоче допустити Хомейні, знаючи, які трагічні можуть бути з цього наслідки. Хомейні і його спільники знають також, що найбільший ворог Ірану, а саме арабський Ірак, озброєний до зубів наймодернішою совєтською зброєю.

В Ірані помітний також брак харчових продуктів, яких, до речі, відповідно не розподіляють з огляду на брак дисципліни і на хаос створений в наслідок революційних розрухів.

Якщо враховувати, що також нафтова індустрія, головне джерело іранських приходів, ефективно не працює, зменшуючи з кожним днем продукцію цього чи не найважливішого під теперішню пору сировину у світі, то матимемо правдивий образ занепаду іранської економіки, який виник на тлі патологічної ненависті Аятолли Хомейні до західного світу, а З'єднаних Штатів Америки зокрема, та під впливом його релігійного фанатизму.

Передано „Бібліографію Петлюри“ бібліотеці Британського Музею

Лондон (Інф. УММАН). — Відзначена Президією Української Могиланської Академії Наук, 17-го листопада 1979 в Торонто як найкраща праця „Петлюриського ювілейного року“ книжка проф. Олега Підгайного п. н. „Бібліографія С. Петлюри“ була офіційно передана найбільшій бібліотеці Великої Британії — Британському Музеєві в Лондоні для до-

повнення його бібліографії видання постатей світової історії.

Цю бібліографію, видану Інститутом С. Петлюри в Торонто, вручив 24-го листопада 1979 особисто з нагоди свого перебування в Лондоні проф. Яр. Руланський, президент УММАН. На титульній сторінці вписано відповідну дедикацію-пояснення.

КИТАЙСЬКО-МОСКОВСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ

Ігнорує він також важливі описи прикордонних земель Манджурії, які були друковані в Китаї в ХІІІ столітті, зокрема цікавими є третій зошит їх, де описують війни, що тоді провадили між манджурцями та монголами. Ми шукали в тих описах нотаток про участь козачих відділів під командування Д. Мого горішнього, про якого згадує англійський мандрівник Аткинсон 1862 року, описуючи теплими словами про смерть сина гетьмана в тих боях з монгольськими племенами.

Згадали ми про цей момент з життя нашого гетьмана, що був царським урядом засланий до Забайкальщини, щоб підкреслити те, як Московщина в ті часи якраз розпочала своє закріплення на кордонах Манджурії. Очевидно, Сладковський не буде згадувати також описів з тих часів, які залишили два єзуїти Верберст і Перейма, та що останній приймає участь в переговорах у Нерчинську. На стр. 37-й автор пише, що на протязі ста років державний кордон між Росією й Китаєм був зразком „добрососідських відносин і ніяких спорів не виступали“. Мабути немає потреби згадувати про масову китайців в Благовіщенську в 1900 році та похід царських військ на правий берег Амуру і знищення м. Аргунь, а зокрема китайських, вірніше манджурських поселень по берегах великої річки, про що описує М. Покровський.

Стаття-рецензія Сладковського дуже яскравий доказ, як Москва оцінює китайське питання взагалі, а взаємини на Далекому Сході зокрема. Симптоматично й те, що ця стаття появилась якраз тоді, коли велися переговори про початки конференції в Москві. Китайський часопис в той час, Ксінхуа, з 23-го вересня, характеризує появу цієї статті, як заходи совєтської сторони для планованого провалу конференції, та щоб мати можливість покласти вину на китайську сторону.

Китайський часопис покликаний на статті в московських щоденниках „Правда“ та „Известия“, а також в інших газетах, зокрема на коментарі з того приводу в італійській та загальноєвропейській пресі.

Як відомо, конференція розпочалася в кінці вересня та закінчилася 29-го листопада, на протязі цього часу були спроби знайти спільне полагодження окремих питань. Совєти домагалися виключення справи кордонів та обмежити переговори тільки до питань взаємин між двома країнами, усуваючи всі питання, що стосуються інші країни, зокрема азійські. Пекін ставив питання препинення

(2) совєтської допомоги В'єтнаму та виведення в'єтнамських військ з Камбоджі та Лаосу.

Одночасно Пекін домагався евакуації совєтських трьох дивізій з Монголії. Ця вимога була основою для вложення програми конференції, але Москва відкинула це домагання. Ми нічого не знаємо про торговельні справи, які є фактично основою для добрих взаємовідносин. Своєю часу Китай, згідно з договором отримав від Совєтського Союзу різні машини, літаки, зброю та були переведені важливі будови заводів і фабрик. Тепер же все це не відповідає сучасним вимогам, бракує запасних частин, а зокрема частин для модернізації тієї машинерії. Добре відомо, що у всіх совєтських поставках та будовах є одна дуже слаба сторона: всі машини та устаткування є старі моделі та погані якості, які не витримують умов життєвої в гарячому підсонні та нищаться.

Якщо в нових будовах на Сибіру, як, наприклад, гідроелектрична в Алтай дістала кілька літ тому турбіни, які треба було відразу відіслати назад до заводу для наплення, то що ж говорити про висилку старого устаткування до азійських та африканських країн! Ці справи залишилися, як виглядає з офіційних повідомлень, для наступних переговорів.

Під час конференції прийшло до відкритих конфліктів. Китайська делегація залишила приміщення конференції під час промови А. Кирилєнка, члена Політбюро, коли він обвинувачував Китай у збоченні від соціалізму до націоналізму та шовінізму. Очевидно він забув, що Москва сама веде таку політику у відношенні до неросійських народів СССР.

Пекін пішов трохи на злагодження риторики, коли перестав живити термін ревізійності, та уникав ідеологічних спорів. Натомість Москва, в тому часі, надрукувала великим тиражем книжку на 174 сторінки п. н. „Пронски Пекіна в Африці“, де досить дурних обвинувачень, однак одним словом не згадується про свою совєтську політику там, та спроби заведення „соціалізму“ на московський лад, про що пише у своїй грунтовній статті Річард Бисель в місячнику „Сучасна історія“ за жовтень ц. р.

У згаданій книжці про китайську політику в Африці, якийсь В. Богословський пише в кінці так: „наростає боротьба прогресивних сил Африки проти маонізму, его авантюри і провокацій. Будущого у маонізмі нет“. Книжка повна обвинувачень в агресії, гегемонії та ін., але ніколи не згадується про те, що в Африці

просторий майдан біля церкви та університету й все докіль Собору. Здавалось, що й білі, мармурові статуї пам'ятників Кобзаря України — Тараса Шевченка, Івана Котляревського й Івана Франка нечаче ожили й разом з прочанами радуються й веселяться. Вже пізнім вечором, мало-помалу прочани почали займати свої місця в виблгалих, туристичних автобусах італійської, англійської, французької, німецької й югославської продукції. Хто міськими автобусами, хто приватними автоматами, а ще хто — таксівами — оновлені на душі, дарма, що втомлені на тілі — поверталися у „своєні“, щоб прибути туди ще раз, в суботу, чи пак в неділю, 23-го вересня, на чергові відзначення.

5. Торжественні Архирейські Богослуження

У суботу, 22-го вересня, випала знову дощова погода. За вчорашнім погідним вечором і слід завер. Над Римом зависло знову, нечаче брудне цинганське шатро, мабути справжнє римське небо. Але досадно стало й лихо не призабулося. Згідно з наміченою програмою, того дня мали відбутися в 10-й годині ранку аж чотири Архирейські Літургії: в Базиліці св. Петра, в Студіоні ОО Студітів, в Соборі св. Софії та в парафіяльній церкві св. Сергія і Вакха.

Я вибрав св. Літургію в Базиліці св. Петра. Туди я дістався при допомозі двохповерхового автобусу (як в Лондоні й, коліс під час війни, в Берліні), лінія ч.64, мабути найбільш популярна серед туристів, що виїждять з „терміні“ через площу Республіки, по вія Націонале через піяцца Венеція і Корзом Вітторіо Емануеле аж до площі св. Петра. Вся простора площа була вже залита людьми, паломниками й туристами з цілого світу. Шораз то нові автобуси, міські й туристичні, висипають зі своїх „кадобів“ більше й більше людей. Дош, що впродовж трьох днів падав, а часом усухав, замінив туманна й волога погода. А на майдані, з високим пам'ятником-обеліском по середині й довгими, у формі клішів, будинками докруги та могутнім, маєстатичним, славним на весь світ Храмом св. Петра — муральних людей. Найрізномірніші люди, обличчя, одяги, зовнішні вигляди яких вказують на

ПОХІД ІСЛЯМУ

Іслям — арабське слово, що означає „підпорядкування, або бути в мирі з Богом“.

Іслям є домінуючою релігією в таких державах: Албанія, Марокко, Альжир, Лівія, Єгипет, Ємен, Савдійська Аравія, Кувейт, Йорданія, Сирія, Ірак, Іран, Туреччина, Пакистан, Афганістан, Бенгладеш, понад 60 мільйонів мусульман в Індії, великі скучення в Індонезії і Філіппінах, а також в азійських республіках СС-СР — Азербайджані, Узбекистані, Казахстані й Туркестані.

Всього нараховують біля 600 мільйонів віруючих мусульман.

Мохаммед, основоположник ісляму, народився в Мецці (тепер Савдійська Аравія) і проповідував в роках 570-632. Його наука списана в книзі, яку зовуть „святим Кораном“. Це збір і наука ісляму. Мусульмани вважають, що початок релігії дали вони, старий і новий завіт інтерпретують по своєму.

Мекка стала святим місцем мусульманського світу. На протязі свого життя, кожен повинен відвідати Мекку. Кожного року понад 300 тисяч прочан відвідують Мекку.

Релігія ісляму наказує вірним обрізувати немовлят негайно після народження, забороняє питтє алкоголю і їсти свиняче м'ясо. Дозволяє мати до чотирьох жінок, але тільки тим особам, які матеріально спроможні дати тим жінкам фінансове забезпечення і подружжю любов. Деякі жиди, які приїхали до Ізраїлю з Іраку й інших азійських країн, привезли зі собою більше як по одній жінці. Уряд Ізраїлю нічого не міг вдіяти, бо це сталося перед їх приїздом.

Суворе право Корану. Правопорушників карують жорстоко. В деяких мусульманських державах злочини за більшу крадіжку відінають пальці, а навіть і руку. Вистає двох свідків, щоб довести провини. Коли свідчення було неправдиве, карують так само свідків.

Віруючі моляться 5 разів на день, звернуті лицем до „Кабі“ — святого в Мецці, яку збудував Авраам.

Так, як християнство має кілька сект, це саме існує в мусульманському світі. Сект тепер вже є більш позитивне ставлення до європейських держав, а також і до Америки. Якщо йдеться про справи техніки, то негритянські держави хочуть купувати європейське або американське устаткування, бо якість завжди ліпша за московське виробу, а теж і те, що треба за все оплачувати вивозом своїх сировин.

Обидві держави на конференції вирішили вести дальші розмови в Пекіні, але дати це не устійнено. Будемо чекати, що станеться на нарадах в Пекіні.

приналежність їх до різних рас, а їхня мова — на принадлежність до різних народів. Найбільше поза італійського гомонить англійська мова. За нею слідує мова наших колишніх „протекторів“ — зарозумілих і тут — німців. А там французька, єспанська, португальська, японська й польська. Так! Від коли на Римському престолі засів польського роду Папа — Кароль Войтила, з того часу Рим й Італію заливають чуть не кожного дня польські туристи з материка „Польські Людоєй“ та різних поселень у альпійському світі. Сьогодні, о диво, польську мову приглушують звуки нашої рідної, солов'їної української мови... Душа радіє, серце в грудях шебече... Стає веселіше!

Безконечною кількістю сходів, чи довгою стрімкою платформною, плыве муральних людей до Базиліки, немов до великого корабля. Спершу довгий та широкий притвір, декілька лебелів вхідних і вихідних дверей і ви вже в Соборі св. Петра — першого Намісника Христового на землі. Головна, передова й широка нава відділена від побічних нава дерев'яними перегородками й мотузами. У всьому надають лад і порядок звичливі, уніформовані в сірі односторі, гарні на вид італійські воярдяки. Різніми мовами вони подають інструкції та інформації-відповіді цікавим паломникам. Дарма, що тут і там написи в італійській, англійській і німецькій мовах, в яких закликається паломників затримувати абсолютну тишу й не фотографувати. Переважаю „демократизована“ публіка не повинувати цим, на її думку, „драконіським“ зарядженням. Класична фотоапаратура і блиск рефлекторів та фотографічних лямпочок, а перекилки серед окремих груп та індивідуальних паломників — в ніякому випадку не спричиняються до побожних настроїв. Часами й провідники, які на різних мовах подають паломникам пояснення та інформації не підтримують цих заряджень.

Та нам, українським паломникам, що прибули сюди на ювілейні відзначення, а сьогодні на Архирейську Літургію при вітвірі з мовами нашого Святого, Священномученика Йосафата, це не вперше. І в нас, зокрема під час церковних відправ під відкритим небом, а то й у деяких церквах часами не бувало краще. Чучи нашу мову — звичливі провідники показують нам дорогу до однієї з

ПРО РЕЗОЛЮЦІЇ СУСТА

З цікавістю прочитав репортаж про черговий конгрес СУСТА, але після цього я кілька разів повертався до згадки про резолюції.

Виявляється, що наші студентські лідери схвалили резолюцію, яка закликає Український Науковий Інститут Гарвардського університету „до політично-пропагандистської праці для добра України“. Не вже!

І взагалі, як це розуміти? Чи УНІГУ має займатись політично — пропагандивною працею в додатку до наукової, чи замість наукової? Чи студентські лідери, які голосували за цю резолюцію пропонують перекласти функції таких установ як УККА і СКВУ на УНІГУ?

Так чи інакше, треба надіятись, що а), в репортажі вкралась якась помилка, або б), якщо це не помилка, то резолюції конгресу і так звичайно нікого до чого не зобов'язують і ніхто не буде тепер ними перейматись, а через кількадесять років якийсь майбутній історик зверне на згадану резолюцію увагу і віднесе її, як курйоз студентських хвилювань кінця двадцятого сторіччя — того самого періоду, коли студенти Ірану займались політично-пропагандивною працею в американському посольстві.

Р. Л. Хомяк,
Всена, Вірджинія

КНИЖКИ Й „БАРИ“

У статті „Мовчазна більшість“ („Свобода“, 24-го жовтня ц. р.) авторка Лариса Дончук пише, що книжка справа у жидів поставлена добре, бо вони багато читають, а в нас замість полиць із книжками у помешканнях на видному місці ставлять прилавки „барів“ з алькогольними напоями.

На мою думку, такий закид авторки несправедливий, бо, з малими винятками, українські хати мають менші, чи більші бібліотеки, а помешкання наших людей втримані в народному стилі — прикрашені вишивками, керамікою, писанками, різьбою, килимами, картинами наших мистців.

Хоч я людина невчена, то в моїй хаті є велика бібліотека з п'ятьма тисячами

томів, а в ній 12 книжок авторства З. Дончука, чоловіка авторки статті „Мовчазна більшість“. Знаю людей, які люблять книжки, збирають їх, а як постаріються, передають їх нашим науковим установам.

Наших людей треба заохочувати до читання, купування книжок, передплачування журналів і газет, плекання рідного слова. Але не можна принижувати себе, що в усіх наших хатах на видному місці тільки „барів“.

Живу в Америці вже 55 років, бачила бідні, нужденні й заможні хати американців, але мушу ствердити, що українські хати влаштовані найкраще щодо естетичного вигляду.

Анастасія Біловус,
Варрен, Міч.

НЕ ФЕДІР, А ВАСИЛЬ КРИЧЕВСЬКИЙ

У статті п. Костя Шонк-Русина „Іван Труш“ („Свобода“, ч.257, з 10-го листопада 1979 р.) на 4-й сторінці пишеться: „...У 1912 році Труш виїждить до Києва, де бере участь у загальній виставці. Учасниками виставки були такі видатні мистці: С. Васильківський, М. Мурашко, Пимоненко, О. Кульчицька, І. Труш, М. Орлов, В. Масляніков, М. Жук, Ф. Кричевський, С. Яремич та інші...“

Хочу вяснити, що Ф. (Федір) Кричевський не брав участі в цій виставці. Участь брав його старший брат, Василь Кричевський, а перед виставкою лише

сподівалися на участь Федора Кричевського.

Про участь Василя Кричевського в цій виставці багато писали в газетах і протомом виставки і після неї. І сам Труш, який написав до Львівського „Діла“ кілька статей про цю виставку, присвятив Василеві Кричевському, крім згадок у попередніх дописах (напр. „Діло“, 1912 р., ч. 10, з 13 січня), цілу окрему статтю („Діло“, 1912, ч. 20, з 26-13 січня, стор. 3-4) під заголовком: „Українська артистична виставка в Києві. III. Василь Кричевський“.

Широ Ваш,
Вадим Павловський,
Нью Йорк, Н. Й.

ПОПРАВКА ДО „ВІСТЕЙ З ТРЕНТОНУ“

У моїх інформаціях „Вісті з Трентону“ сталася суттєва помилка, яку маю бажання виправити, а саме:

У „Свободі“, ч.242, з 24-го жовтня ц. р., у другій частині „Вісті з Трентону“ в підзаголовку „Львів місто радості й болю“ в уступі, який розпочинається слова-

ми: „Володимирові Шашаровському...“, зовсім не закінчено речення, яке повинно звучати так: „...ми всі повинні бути вдячні та ще за його життя поставити йому пам'ятник у формі заслуженого ювілею“.

Ваш: „юко“ — Іван Костюк

ЧОТИРНАДЦЯТЬ ДНІВ В РИМІ

(Спроба репортажу з паломництва до Риму)

(3)

Торжественна Літургія. Проповідь Митрополита Канади Максима Германова й на закінчення „Молитва за Патріярха“ та „Боже Великий, Єдиний“ розвивали менш настрої серед паломників. Треба було бачити обличчя прочан, що адвлялися в маєстатичний похід Владик і священників, які брали участь в Торжественній Літургії та по закінченні Богослуження проходили серед безперервних оплесків і співу „Многая Літа“, від вітара, через голонну наву Собору до побічних забудув Собору й УКУ, де закінчилися усі церемонії. А й було чому приглядатись та чому радіти. Понад півтори тисячі прочан з Австралії, Англії, Німеччини, Австрії, Франції, Канади, ЗСА й „комуністичної“ Югославії з'їхалося тут з чоблотною своєю духовною Батькові, Патріярхові Йосифові, нашим Владикам і душпастирям, що раділи з приводу такого великого збору прочан. Не шкодуючи коштів на подорожі, ні втрачених заробітків, не звертаючи уваги на втому й подорожні невгоди, вони прибули до Вічного Міста, щоб подякувати Всевишньому за всі ласки й щедроті, що Він їх наділяє нашої Церкви, владикам, священникам, монахам і монахиням і всім о побожному й вірному нашій многогратальній УКПЦеркві народів. Ще довго, після закінчення церковних відправ, „гомоніла Україна“. Клапання фотоапаратів, перекилки зустрічальників, обійми, поцілунки, потиски дружніх рук, а та несприятлива погода, при кінці, нечаче в нагороду нам усім, замінила дощеві хмари на ясний виднокруг неба. Та й білолиций, „італійський“ місяць викотився на небо й своїм блидним промінням окутував контури наших гордоців і святощів, надбання Блаженшого — Собор св. Софії, університетський будинок, вимощений мозаїкою

просторий майдан біля церкви та університету й все докіль Собору. Здавалось, що й білі, мармурові статуї пам'ятників Кобзаря України — Тараса Шевченка, Івана Котляревського й Івана Франка нечаче ожили й разом з прочанами радуються й веселяться. Вже пізнім вечором, мало-помалу прочани почали займати свої місця в виблгалих, туристичних автобусах італійської, англійської, французької, німецької й югославської продукції. Хто міськими автобусами, хто приватними автоматами, а ще хто — таксівами — оновлені на душі, дарма, що втомлені на тілі — поверталися у „своєні“, щоб прибути туди ще раз, в суботу, чи пак в неділю, 23-го вересня, на чергові відзначення.

5. Торжественні Архирейські Богослуження

У суботу, 22-го вересня, випала знову дощова погода. За вчорашнім погідним вечором і слід завер. Над Римом зависло знову, нечаче брудне цинганське шатро, мабути справжнє римське небо. Але досадно стало й лихо не призабулося. Згідно з наміченою програмою, того дня мали відбутися в 10-й годині ранку аж чотири Архирейські Літургії: в Базиліці св. Петра, в Студіоні ОО Студітів, в Соборі св. Софії та в парафіяльній церкві св. Сергія і Вакха.

Я вибрав св. Літургію в Базиліці св. Петра. Туди я дістався при допомозі двохповерхового автобусу (як в Лондоні й, коліс під час війни, в Берліні), лінія ч.64, мабути найбільш популярна серед туристів, що виїждять з „терміні“ через площу Республіки, по вія Націонале через піяцца Венеція і Корзом Вітторіо Емануеле аж до площі св. Петра. Вся простора площа була вже залита людьми, паломниками й туристами з цілого світу. Шораз то нові автобуси, міські й туристичні, висипають зі своїх „кадобів“ більше й більше людей. Дош, що впродовж трьох днів падав, а часом усухав, замінив туманна й волога погода. А на майдані, з високим пам'ятником-обеліском по середині й довгими, у формі клішів, будинками докруги та могутнім, маєстатичним, славним на весь світ Храмом св. Петра — муральних людей. Найрізномірніші люди, обличчя, одяги, зовнішні вигляди яких вказують на

приналежність їх до різних рас, а їхня мова — на принадлежність до різних народів. Найбільше поза італійського гомонить англійська мова. За нею слідує мова наших колишніх „протекторів“ — зарозумілих і тут — німців. А там французька, єспанська, португальська, японська й польська. Так! Від коли на Римському престолі засів польського роду Папа — Кароль Войтила, з того часу Рим й Італію заливають чуть не кожного дня польські туристи з материка „Польські Людоєй“ та різних поселень у альпійському світі. Сьогодні, о диво, польську мову приглушують звуки нашої рідної, солов'їної української мови... Душа радіє, серце в грудях шебече... Стає веселіше!

Безконечною кількістю сходів, чи довгою стрімкою платформною, плыве муральних людей до Базиліки, немов до великого корабля. Спершу довгий та широкий притвір, декілька лебелів вхідних і вихідних дверей і ви вже в Соборі св. Петра — першого Намісника Христового на землі. Головна, передова й широка нава відділена від побічних нава дерев'яними перегородками й мотузами. У всьому надають лад і порядок звичливі, уніформовані в сірі односторі, гарні на вид італійські воярдяки. Різніми мовами вони подають інструкції та інформації-відповіді цікавим паломникам. Дарма, що тут і там написи в італійській, англійській і німецькій мовах, в яких закликається паломників затримувати абсолютну тишу й не фотографувати. Переважаю „демократизована“ публіка не повинувати цим, на її думку, „драконіським“ зарядженням. Класична фотоапаратура і блиск рефлекторів та фотографічних лямпочок, а перекилки серед окремих груп та індивідуальних паломників — в ніякому випадку не спричиняються до побожних настроїв. Часами й провідники, які на різних мовах подають паломникам пояснення та інформації не підтримують цих заряджень.

Та нам, українським паломникам, що прибули сюди на ювілейні відзначення, а сьогодні на Архирейську Літургію при вітвірі з мовами нашого Святого, Священномученика Йосафата, це не вперше. І в нас, зокрема під час церковних відправ під відкритим небом, а то й у деяких церквах часами не бувало краще. Чучи нашу мову — звичливі провідники показую

